

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Septima. De Gratia, & Merito Angelorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO VII. DE GRATIA & MERITO ANGELORUM.

Hucusq; egi de perfectionibus naturalibus, partim fide, partim ratione cognitū, accedens nunc ad examinandas eorum perfectiones gratuitas, in quibus vel creati à Deo fuerunt, meruerunt & finaliter perseverarunt. Itaq; sit

QUÆSTIO I.

An Angeli in sua creatione fuerint beati?

I.
*Beatitudo
alia natura-
li alia super-
naturalis.*

Pro resolutione notandum, sensum quæstionis esse duplicem, an scilicet fuerint beati naturali, vel supernaturali beatitudine? Per beatitudinem autem naturalem intelligo perfectionem ultimam creaturæ intellectualis, ex solis viribus naturæ, cum generali concursu Dei intelligendam, & talis perfectio pro materiali dicit exclusionem omnis miseriæ, pro formali adeptionem omnis boni, eo modo, quo fieri potest objectivè per notitiam perfectam abstractivam summi boni, & per amorem ejusdem super omnia. Per supernaturalem intelligo notitiam perfectam intuitivam & facialem, quâ attingitur Deus in propria sua existentia, & amatur ut clarè visus. Hoc notato Scotus 2. d. 5. q. 2. affirmat, quòd de potentia absoluta Angeli in prima sui creatione beati esse potuerint beatitudine supernaturali, negat tamen defactò. Itaq; de naturali

II.
Angeli beati fuerint in via beatitudinis,

Dico I. Angeli defactò beati fuerunt in sua via beatitudinis naturali.
Probatur primò ex Ezechielis 28. ubi de Diabolo in persona Regis Tyri dicitur: *Tu signaculum similitudinū, plenus sapientiā & perfectus decore, in deliciis Paradisi Dei fuisti.* Sed hæc non fuit supernaturalis, quia ex illa nemo cadit, cum sint jam extra statum viæ, & implicet esse sine maxima conformitate ad Divinam voluntatem, quæ proinde etiam omne peccatum excludit, sicut etiam perfectissimè foras mittit timorem illa Fruitio supernaturalis.

Probatur secundò ex Patribus, Augustino, qui sapissimè asserit Sanctos Angelos fuisse beatos à principio, ut lib. 11. de Civit. cap. 9. 26. & lib. de Eccles. dogmat. cap. 59. lib. Gen. imperf. cap. 24. sed certum est, quòd non possit, aut debeat intelligi de beatitudine supernaturali, quia ab ea non exciditur, & quia ait, quòd primo cognoverint creaturas in verbo, (specie) postea in genere proprio, quæ naturalis est, & ex ea redierunt ad cognitionem in verbo & ad dilectionem, alioquin peccassent, sicut Dæmones, si in dilectione illa sui perstissent. Simili modo intelligendus est D. Bernardus Serm. 7. in Cant. n. 13. Et in hunc sensum explicandi sunt omnes Sancti Patres.

III. **Probatur tertio** ex Aristotele 10. Eth. cap. 7. & 8. Qui naturalem hominis beati-

tudinem constituit in sola speculatione substantiarum abstractarum; ergò multò plus Angeli fuerunt beati ex contemplatione, & amore summæ & primæ Intelligentiæ, quæ est Ens infinitum, in ratione veri & boni.

Probatur quartò: Angelus quilibet in creatione sua accepit naturalia splendidissima, quæ etiamnum in malis perseverant secundum D. Dionysium; ergò cum solo concursu generali poterant Deum perfectè intelligere & diligere, ergò. Sed in contrà

Arguitur: De Ratione beatitudinis tam naturalis, quàm supernaturalis, est securitas & perpetuitas, sed Angeli in statu viæ sue potuerunt à cognitione & amore Dei desistere, & oppositum actum elicere, ergò. 2. negando maj. quia secundum Doctorem subtilem securitas & perpetuitas sunt tantum beatitudinis extrinsecæ proprietates, nihil verò essentielle, sit etiam securitas & perpetuitas naturalis beatitudinis dependent à libertate Angelorum, cum ad continuationem, nec ab agente extrinsecò cogebantur, nec ab aliqua intrinsecà passione alliciebantur.

Dico 2. Angeli defactò beatiores fuerunt in via sua hominibus, tam pro statu isto, quàm in statu Innocentiæ, beatitudine naturali.

Probatur: Angeli habuerunt speciem repræsentantem Divinam naturam, tanquam principium distinctæ cognitionis Dei, quoad prædicata propria & ex propriis, hanc non habuerunt homines pro statu Innocentiæ, ergò. Et dato, quòd habuissent, Angeli tamen sunt perfectioris activitatis.

Dico 3. Potuit Deus, per potentiam absolutam, Angelos omnes in primo instanti creationis supernaturali beatitudine beatos facere.

Probatur: Beatitudo supernaturalis communicatur, à solo Deo communi, à solo Deo communicatur, Angeli pro primo instanti creationis fuerunt capaces, & voluntas Divina potest pro quocunq; instanti beatitudinem impendere, pro quo est capacitas, ergò. Sed

Dices: Contradictio est, idem esse prorsus connaturale & supernaturale; ergò nec per potentiam DEI absolutam poterunt esse beati supernaturaliter, pro primo instanti, quia fuisset eis connaturale, ergò. 2. Non esse sic connaturalem beatitudinem quando Angelis concreatur, ut sit proprietas fluens intrinsecè ex natura Angeli; neq; perfectio naturaliter debita, sicuti calor ignis, nec necessariò concomitans illam, sed sicuti gratia, si aliquid

si alicui concrearetur, quae tamen non posset dici naturalis, sed supernaturalis, quia liberè à DEO concederetur, sic quoque beatitudo supernaturalis esset; si angelus concrearetur. Sed

Dices adhuc, beatitudo consistit in operatione, sed operari praesupponit esse; ergo nec divinitus pro primo instanti potest esse angelus beatus. R. dist. min. supponit esse in tempore nego min. praesupponit esse pro instanti naturae, concedo min. & nego conseq.

facultas, quantum ad secundam, plures Scholastici cum Magistro docuerunt, Angelos primò creatos fuisse in naturalibus, postea gratiam fuisse consecutos; Magistrum sequuntur Hugo, Henricus, D. Bonaventura, Richardus, & pro eadem sententia citant Recentiores Scotum. Alii eò contrà docent, Angelos in primo instanti creatos fuisse in gratia sanctificante: Ita D. Thomas, Durandus, Gregorius &c. & conantur hoc ex autoritatibus Patrum confirmare. Scotus autem in hac materia est problematiscus, asserens, certum esse debere, omnes Angelos aliquando fuisse in gratia, non curando, an statim collata fuerit? an prius in naturalibus? notat tamen, quòd, qui ponit Angelos fuisse creatos prius in naturalibus, postea in gratia, plures in eis debeat ponere status, quòd aequè; admitti potest, sicque; salvari poterunt plures Patrum autoritates. Itaque;

Dico I. Angelis viatoribus, ad beatitudinem supernaturalem consequendam, necessaria fuit gratia sanctificans cum aliis donis & auxiliis supernaturalibus.

II. Angelis viatoribus necessaria fuit gratia sanctificans.

Probatur primò ex Scriptura ad Rom. 6. Gratia Dei vita aeterna, Pl. 83. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Unde Trident. Sess. 6. can. 2. ait: Si quis dixerit, ad hoc solum Divinam gratiam per Iesum Christum dari, ut facilius homo iuste vivere, & vitam aeternam promoverè possit, quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque sed egre tamen & difficulter possit, anathema sit. Cum ergo gratia non tantum detur ad auferendam difficultatem naturae propter peccatum vulneratae, in ordine ad substantiam aeternam, sed ad supplendam simpliciter impotentiam, in ordine ad supernaturalitatem illius, in quantum homo est inferioris ordinis, idque; etiam Angelus accidat, idem similiter de Angelis dicendum erit.

Probatur secundò ex Patribus nostris Augustino lib. 12. Civit. cap. 9. ubi usurpans illud ad Rom. 6. Caritas Dei diffusa est, ait: cum debita laude Conditoris non ad solos homines sanctos pertinere, verum etiam de sanctis Angelis dici posse, Caritas Dei diffusa est etiam per Spiritum Sanctum: & lib. 11. cap. 11. dicit: Omnes Angelos Divinam participasse sapientiam, non solum ut viverent, verum ut sapienter, beateque viverent. D. Bernardo Serm. 22. in Cant. n. 6. ubi disputans Christum factum esse Angelis Redemptionem, ait: Audi breviter: Qui crexit hominem lapsum, deus stanti Angelo, ne laboretur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens. Et hac ratione fuit utriusque; Redemptio, solvens illum & servans ipsum. Liqueat ergo sanctis Angelis Dominum Christum fuisse redemptionem, sicut iustitiam, sicut sapientiam, sicut sanctificationem. Idem docet Doctor subtilis 4. d. 4. q. 2. ubi asserit, defectò nulli dari gratiam, nisi per aliquam causam meritoriam, quae meruerit conjunctionem ejus cum DEO, & haec est Christus.

Probatur tertio Ratione: Quia Finis ultimus est Angelis etiam supernaturalis

VII. Non fuerunt tamen sic beati. Dico 4. Angeli defectò pro primo instanti creationis suae non fuerunt supernaturaliter beati. Ita Doctor sup.

Probatur primò ex S. Augustino lib. 4. supra Genesim, ubi dicit: Non prius Deum discernere bonos à malis, quam essent discreti inter se, ita ut velit, quòd semper ab initio aequales, vel in naturalibus, vel gratuitis; Item lib. 2. Non prius est Deum ultor, quam aliquis sit peccator: Ex quo sic argumentor: Mali, qui defectò tales sunt, non fuerunt pro primo instanti beati supernaturaliter, quia haec facit beatos impeccabiles; nec etiam fuerunt miseri ex textibus allegatis; ergo fuerunt in statu aliquo medio, sed subsumo: Angeli fuerunt ab initio aequales; ergo nec boni fuerunt pro primo instanti beati. Breviter sic confici potest argumentum; Angeli non fuerunt ab initio miseri; ergo nec beati, patet ant. ex Augustino: patet etiam consequentia ex pari, quòd fuerint aequales.

Probatur secundò: Quia Lex Divina ordinavit, quod constat ex 2. ad Timoth. 2. quòd non coronabitur, nisi qui legitime certaverit; quòdque; Judex unicuique; reddet secundum opera sua, Matth. 16. quòd tam de Angelis, quam hominibus verum est; ergo Angeli sine merito non habuerunt ab instanti beatitudinem, quae datur in praemium. Confirmatur: Quia naturaliter eam propriis viribus acquirere non potuerunt, sicuti nequeunt homines, & planè docet Concilium Viennense, estque; contradictio, quòd aliquid sit supernaturaliter & naturaliter attingibile.

QUAESTIO II.

An Angeli fuerint creati in gratia sanctificante?

I. Difficilis quaestio. Cum Angeli, utpote creaturae rationales, creati sint propter Deum, tanquam finem ultimum beatificè attingendum, & ad eum consequendum habeant solam capacitatem, & propositionem naturalem, ex naturalibus verò attingentiam tantum remotam & inchoatam, ideo hic quaeritur, an ipsi, antequàm ad terminum pervenissent, eguerint gratia sanctificante ad meritorie operandum, & an illam habuerint ab instanti suae creationis, cum media debeant commensurari Fini, & hic est supernaturalis, media quoque debent esse supernaturalia. Et quantum ad primam partem dubii nulla est difficultas. F. Amandi Hermann Metaphysica.

ralis secundum attingentiam, ergo debent habere gratiam. Sed in contra

III.
Argumentum in oppositum.

Arguitur: Actus dilectionis Dei naturalis & supernaturalis est idem actus, & tendit circa idem objectum, & eodem modo, sed naturalis dilectio non indiget gratia, ergo nec supernaturalis. R. dist. ma. est idem in genere qualitatis secundum substantiam, concedo ma. in genere meriti & in modo, nego ma. ut ergo sit meritorius & supernaturalis, gratia requiritur. Sed

Instatur: Ad supernaturalitatem actus sufficit supernaturalis concursus objectivus, ergo. R. dist. ant. de potentia absoluta, concedo ant. hoc enim insinuat Clementina ad nostrum, de Heret. de lege communi & ordinaria, nego ant. & conf.

IV.

Gratia fuit eis collata pro instanti creationis.

Dico 2. Angelis omnibus pro primo instanti creationis sue fuit collata gratia sanctificans. Ita Authores secundae sententiae.

Probatur primo: Ex autoritate Sanctorum Patrum, D. Augustini, lib. 12. de Civit. cap. 9. ubi ait: *Bonam voluntatem in Angelis quis fecit? Nisi ille, qui eos in bona voluntate cum amore casto creavit, simul eis condens naturam & largiens gratiam, unde sine bona voluntate, hoc est, Dei amore, nunquam Sanctos Angelos fuisse credendum est; Ubi loquitur de gratia, quae simpliciter facit bonum & Deo gratum, & consequenter de gratia sanctificante, ac deinde de malis subjicit: Isti autem, qui, cum boni creati essent, mali sunt. Et in exposit. in Psal. 77. Angelos malos, quantum pertinet ad eorum substantiam, quis alius, quam ipse fecit? Sed malos ipse non fecit. D. Bernardo serm. 5. de Verbis Isaia n. 9. *Sane apud Angelos justitia recta, pura & firma est, sublimis quidem, sed longè inferior, quam divina. Non enim innata est eis, sed a Deo collata, ut natura ipsa, quod ex se est, non modo justitia, sed etiam injustitia capax inveniat, nunquid non est pravit as quaedam, quam in Angelis suis vera justitia illa legitur invenisse. Ubi alius interpretatur, quod etiam in instanti fuerit collata, ubi creati fuerunt, & factis rationabiliter, nam mali, licet recti fuerint, non servaverunt suum principatum, & in veritate & rectitudine non steterunt.**

Probatur Conclusio Ratione

primo: Ideo Deus differret conferre gratiam Angelis, ut ad eam recipendam se disponerent, sed talis dispositio ad gratiam sanctificantem non requiritur, ergo. Secundo; quia primus homo in gratia sanctificante conditus fuit, ergo & Angelus. Tercio, Deus non discernit inter bonos & malos, antequam ipsi se discernant per actus suos, ergo verisimile est, quod usque ad instanti meriti vel demeriti omnes uniformes fuerint. Per hoc patet, quid dicendum sit ad auctoritates aliorum Patrum, qui sentire videntur, quod charitatem affectaverint, eam tamen habere non potuerint, quia loquuntur de charitate Patriae, vel consummata, quam, dolet, quod defacto videat in vasis luteis hominum. Aut etiam fuerunt in opinione eorum, qui in Angelis posuerunt quatuor morulas. Sed

Dices: Deus non sanctificat habentem usum liberi arbitrii, nisi ad illum liberè se disponat, ergo Angeli primo se debuerunt disponere in primo instanti, ut gratiam illam mererentur accipere. R. dist. ant. non sanctificat creaturam, quae per peccatum per se, vel in alio amisit, nisi se ipsam disponat, sicut adulta, concedo ant. nam cum talis creatura habeat principium, per quod liberè gratiam amittit, vult Deus, quod etiam liberè iterum ad se convertat. Non sanctificat ante peccatum, nego ant. & consequenter.

Instabis: Si Angeli omnes creati essent in gratia, nullus eorum cecidisset, quia omnes fuissent supernaturaliter in Deum conversi, ergo: Probatur ant. quia Angelorum voluntas non potest mutari à semel recto accepto. R. negando ant. cum sua probatione, quia Angelorum voluntas non eligit immutabiliter.

Dico 3. Angeli mereri poterunt de condigno, & etiam de condigno collationem gratia sanctificantis datæ illis in primo instanti, defacto tamen nostro modo illam meruerunt.

Probatur prima pars: Quia nihil impedit, quod minus Angeli in illo primo instanti, quo gratiam sanctificantem acceperunt, prius naturam elicerent aliquem actum meritorium de condigno illius gratia, nec etenim hoc ex ullo capite repugnat, nisi gratis, & per eodem principium quis dicere vellet, gratiam sanctificantem requiri ad meritum de condigno, quod tamen probabilissime non est, ut in Theologia suo loco dicitur.

Probatur secunda pars: Ex Patribus, qui dicunt gratiam illis concretam, ergo defacto illam non meruerunt.

Dices: Perfectius est, gratiam accipere ex proprio merito, quam sine illo, ergo sic dicendum. R. negando ant. alias Christus deberet sibi promereri gratiam collatam, quod nemo dicit. Sed

Dico 4. Angeli prater gratiam sanctificantem habuerunt in primo instanti quoque habitum fidei & spei, imò & actum illorum.

Probatur prima pars: Quia fides & spes simul infunduntur cum gratia sanctificante, ut de justificatione hominis docet Theodorus.

Probatur secunda pars: Quia horum actuum sunt capaces. Deinde nullus actus est magis proportionatus ad meritum, quam fides, unde etiam cum D. Augustino supra dici potest, locum habere in Angelis illud ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* Hinc credendum est, Angelos habuisse fidem multorum articulorum maxime eorum, quos species divinae essentiae non representabat.

QUÆSTIO III.

An omnes Angeli acceperint aequalem gratiam? Pro resolutione. **Notandum** Deum ab eterno ante præscientiam meritorum Angelorum.

Angelos, & homines prædestinasse ad gloriam, sic, ut prædestinati fuerint præcisè cogniti in puris naturalibus, & in ordine intentionis divinæ hic fuit primus actus efficax & absolutus divinæ voluntatis, comparatione futurorum, ad extrâ ex meris possibilibus; nempe, volitio ad gloriam & ad determinatum gradum; secundus collatio gratiæ, veluti, quæ est præcipuum medium ad gloriam consequendam, quod Scotus sic probat; omne ordinatè volens finem & media ordinata, prius vult finem, quam aliquid eorum, quæ pertinent ad finem, beatitudo perfecta est ultimus finis creaturæ rationalis, gratia, fides, merita, usus bonus liberi arbitrii sunt media ad illam, ergò Deus ordinatissimum agens prius Angelis, in ordine intentionis, voluit beatitudinem in determinato gradu, quam aliquid ex mediis, ad consequendam illam in effectu, hinc etiam Scotus in 4. ait, hominibus in baptismo conferri gratiam inæqualem ex vi prædestinationis, non ex vi baptisimi.

æquales in gloria, ergò nec æquales in gratia; ant. patet ex 1. Corinth. 15. Sancti differunt, sicut stella à stella in claritate. Hinc D. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 16. ait, gratiam Angelis secundam diversitatem naturæ datam, & D. Damascenus lib. 2. de fide ait, per Christum omnes Angelos creatos, & spiritus sanctificationem accepisse juxta naturæ dignitatem. Ex quo

Probatur tertia pars Et ex hac ratione: Inæqualitas gratiæ in malis non potest ex inæqualitate dispositionis inter eos oriri, cum nulla talis detur, nec ex inæqualitate gloriæ, cum ad illam non sint prævisi, ergò ad inæqualitatem perfectionis, & majoris activitatis liberi arbitrii erit refundenda. Confirmatur: Quia ad divinam providentiam spectat, activiori potentiæ impertiri perfectionem elevationem per gratiam. Sed contra primam partem

Opponitur Autoritas D. Basilius supra: D. Damasceni, quibus similia habet D. Dionysius qui omnes asserunt, Angelos, secundum perfectionem naturæ, sanctificationis gratiam accepisse. R. Sanctos Patres non loqui de Angelis Sanctis, per ordinem intentionis divinæ, & pro primo instanti creationis, sed prout sunt in termino; de Angelis autem malis libenter concedo totum, hi enim solum per ordinem ad naturam habent, sancti verò per ordinem ad utrumque.

Instatur: Convenientissimum est divinæ sapientiæ, ut Angeli perfectiores in natura, sint perfectiores in gratia, etiam in ordine ad perfectiorem gradum gloriæ, quia quò perfectiores in natura, eò perfectiores in activitate ad diligendum Deum. R. 1. verum esse totum, sed non solum, quia, licet etiam Sanctis Angelis gratia sit perfectior data, secundum naturam, non tamen secundum solam, sed secundum electionem. R. 2. negando ant. quia gratia & gloria non conferuntur, per ordinem ad naturam, Lucifer enim dignior fuit in natura cunctis Angelis, nunquam tamen fuit ad gloriam electus. Et licet perfectiores in natura potentius Deum diligere possint, Angeli tamen ad dilectionem non conantur ex naturalitate, sed ex libertate per gratiam.

Dico 2. Omnibus Angelis tam bonis, quam malis datum fuit pro secunda movula actuali auxiliium gratiæ excitanti, prævenientis, adjuvantis ad promerendam de condigno beatitudinem, per finalem observantiam divinatorum mandatorum. Est de fide ex Trident. sels. 6. can. 3, & 4.

Probatur Ratione: Omnis actus meritorius, sive sit circa finem, vel circa media ad finem, dicitur actus supernaturalis, ergò ad ejus efficientiam necessaria est gratia excitans & adjuvans liberum arbitrium, ad efficiendum illos, secundum regulam justitiæ infusæ, scilicet gratiæ sanctificantis.

Probatur secundò: Quia gratia sanctificans datur propter condignitatem actus, motio verò actualis supernaturalis propter exercitium illius.

Ccccc 3 Proba-

II. Notandum 2. In ordine intentionis, ante prædestinationem omnium Angelorum & hominum, prioritate saltem naturalis præsuppositionis, vel intelligentiæ, fuisse prædestinatum Christum, ut heredem ad summam gloriam, gratiam, & unionem hypostaticam, & præfinita ac prævisa omnia ejus meritoria opera, passibilitatem carnis præscindentia, ad promerendam aliorum prædestinationem, cum omnibus donis supernaturalibus, excelsis rationalibus necessariis ad beatitudinem consequendam in effectu, hinc secundum Scotum Christus fuit causa meritoria omnis gratiæ, Angelis & hominibus conferendæ, obrulit siquidem ipse sua merita Sanctissimæ Trinitati, pro Angelis & hominibus justificandis, & glorificandis, ut proinde in ejus oblationem inæqualitas gratiæ sit referenda, potuit enim efficacius obrulisse pro uno, quam pro altero.

III. Notandum 3. Ad recipiendam gratiam primam, nullam requiri causam, dispositionem ve ex parte recipientis, præterquam in adultis, convertentibus se ad Deum, ubi necessaria est attritio saltem detestativa peccati, veluti Dei offensæ, nam sicuti isti per proprium actum se averterunt à Deo, ita congruum est, ut per proprium se convertant. His notatis

IV. Dico 1. In primo instanti creationis Angelos omnes fuisse uniformes in gratia, non tamen omnes æqualem accepisse, sed bonos majorem, malos minorem, & sicuti boni inter se, ita & mali sed per ordinem tantum ad perfectiorem naturam.

Probatur prima pars: Non est verisimile, Deum contulisse tantam gratiam non electis, quantam electis.

Probatur secunda pars: Gratia sanctificans Angelis bonis data est, in ordine ad gloriam consequendam, tanquam finem suæ prædestinationis, media autem dantur proportionata ad finem, ergò prædestinato ad majorem gradum gloriæ, major gradus gratiæ erat dandus. Clarius; Sancti Angeli non sunt

V. Opponitur et scribitur auctoritas.

VI. Pro secunda movula fuit eis data gratia actualis adjuvans.

* Probatur tertio: Ad adimplenda divina præcepta, ad vincendas omnes tentationes, finaliter prærequiritur donum perseverantiae, sed istud includit omnia dona interiora & exteriora, quibus divina bonitas utitur ad prædestinatum finaliter evehendum ad beatitudinem. In contrâ

VII.
Argumentum in oppositum.

Arguitur: Angeli in prima mora fuerunt omnes uniformes in gratia habituali, in secunda verò, secundum D. August. supra, à Deo non discreti seipsos discreverunt, ergò tunc non habuerunt actuale auxilium, &c. g. in bonis & malis Angelis duplicem fuisse discretionem, unam in termino, per finalem poenam, vel gloriam; alteram in via, per meritum & demeritum, de prima locutus est D. Augustinus, quâ dicit, Deum eos non discrevisse, antequàm seipsos discernent; secunda ex parte Angelorum bonorum est etiam à Deo principaliter per auxilium efficax, secundario ex libero eorum arbitrio: Ex parte verò malorum discretio viæ principaliter fuit ex libero arbitrio eorum negativè solum à Deo non tribuente eis majus auxilium; ita D. Aug. lib. de corrept. & gratia cap. 11. videatur ibi.

Instatur: In prima mora omnes habuerunt gratiam sanctificantem, ergò pro secunda nullum aliud actuale potuit esse necessarium. R. negando conseq. quia alioquin contra Trident. supra, cap. & Can. 16. nec hominibus iustificatis esset speciale auxilium, ad perseverandum in gratia, necessarium.

VIII.
In bonis fuit efficax in malis sufficiens.

Dico 3. Auxilium illud in secunda mora datum, in bonis efficax, in malis sufficiens tantum fuit.

Probatur prima pars: Tum, quia perseverarunt: Tum, quia D. Paulus 1. ad Corinth. cap. 4. ait: *Quis est, qui te discernit? Quid enim habes, quod non accepisti? Et si accepisti, quid gloriaris?* In quibus verbis necessitas auxilii efficacis, tam in hominibus, quàm Angelis innuatur, si enim æquale utrobique esset, possent boni gloriarì, quòd propriis viribus perstitissent.

Probatur secunda pars Ex D. Aug. lib. de corrept. & gratia cap. 11. alsimilante auxilium concessum Angelis malis, auxilio concessio ipsi Adæ, per quod perseverare tantum poterat, quòd verò bonis fuit concessum, alsimilante auxilio prædestinatorum finaliter perseverantium.

IX.
Angeli mali post primum peccatum potuerunt resurgere.

Dico 4. Angeli mali in secunda mora, post primum peccatum poterant per prædictum auxilium ab illo surgere, & sanctitatem amissam recuperare. Ita Scotus 2. d. q. 2. ubi ait, primum dæmonis peccatum fuisse remediabile, quia adhuc erat in via, & consequenter potuit poenitere, cum nondum esset in termino. Confirmatur: Secunda mora, tam bonis, quàm malis Angelis fuit divisibilis, cum mali peccaverint pluribus peccatis distinctæ speciei, qui tamen non fuissent culpabiles, si post primum fuissent statim in termino.

QUÆSTIO IV.

Quot & quanta mora fuerint, quibus Angelorum via duravit?

In hac materia nihil certi adduci potest, præterquam, quòd ante hominis tentationem Angeli mali fuerint damnati, cum eam ab invidia diaboli processisse testetur Scriptura, nec hoc primum ejus peccatum fuit, cum jam tunc fuerit serpens: Contra eos, qui dixerunt, Angelos nec dum sextâ die fuisse lapsos, ex eo, quòd ibidem dicatur, & *videtis Deum cantare, quæ fecerat, & erant valde bona*, nam hic commendatur bonitas Physica & entitativa omnium rerum. Unde alii dixerunt, eos fuisse in termino secunda die, quasi per divisionem aquarum, quæ sunt super firmamentum ab iis, quæ sunt infra, sit adumbrata explicatio divisionis Angelorum bonorum, & malorum: Alii contra putant, Angelos jam prima die fuisse in termino, quòd Scripturam insinuare putant, quâ dicitur, quòd Deus divisit lucem à tenebris, quasi per lucem Angeli boni intelligantur, per tenebras Angeli mali; ast certum est, quòd in his locis Scriptura agat de divisione lucis & aquarum corporalium. Unde nihil certi hic statui potest. Itaque supposito, quòd Angeli fuerint viatores, cum non statim fuerint beati, quòdque beatitudinem suam meruerint per merita antecedentia duratione, &c.

Dico 1. Duratio via Angelorum bonorum & malorum fuit æqualis. Probatur: Quia divine misericordiae convenientissimum est, quòd malis damnatis, bonis corona non differatur, de qua proinde debuissent esse anxii & solliciti, cum Deus sit prior ad premiandum, quàm puniendum: Et contra iustitiæ divine congruit, quòd bonis premiatis, malis sententiam damnationis non differat.

Dico 2. Via Angelorum fuit valde brevis. Est communis Patrum & Doctorum. Probatur, tum ex perfectione potentiarum Angelicarum, & auxiliorum supernaturalium; tum ex absentia impedimentorum: Tum, quia ad præmium Cœleste non requiritur diurnitas, sed sufficit intensio actûs, & appetitativa dilectio vehementis.

Dico 3. Totâ via Angelorum fuit absoluta tribus moris, usque ad terminum inclusive, in prima sunt omnes creati in gratia, in secunda meruerunt aliquid, & alii peccarunt, alii perseverarunt in bono, & alii obstinati facti, in tertia sui consummata eorum discretio, fueruntque in termino. Probatur: Quia per moras nihil aliud intelligitur, quàm status varius Angelorum, hic autem est triplex, ergò. Primus creationis, qui fortè conexit instanti, vel valde parvæ temporis parti: Secundus divisibilis fuit, satque diu duravit, horis tribus fortè, vel quatuor (incertum est) & tertius incepit in ultimo instanti temporis, cui coexistit mora secunda & durabit in ævum.